

Posudek disertační práce Mgr. J. Chromého *Teorie psaného jazyka*

Předložená disertační práce si klade za cíl zmapovat dílčí předpoklady pro vytvoření budoucí teorie psaného jazyka. K dosažení tohoto cíle autor přistupuje velice systematicky a zodpovědně – s oporou o domácí i zahraniční prameny (např. de Saussure, Jakobson, Vachek, Hoffmannová, Lurija a mnozí další) si v jednotlivých kapitolách postupně všimá komunikace prezentované z hlediska lingvistiky, dále pak různých pojetí psaného jazyka, a to jak neempiricky, tak empiricky orientovaných, možností zkoumání psaného jazyka – včetně experimentálních přístupů, vlivu stylových faktorů na produkci psaného textu a jednoho z možných vymezení synestázie (jako vzájemného propojování vjemů) ve vztahu k psanému jazyku.

Cenná je i skutečnost, že do teoretických výkladů je zařazena informace o jednom dílčím experimentu, který s problematikou práce souvisí (s. 75-78), konkrétně o zkoumání rozdílů mezi připravenými a nepřipravenými psanými projevy; takovéto pojetí, se snahou objektivizovat i jevy dosud popisované spíše subjektivně, bez podkladů vzniklých experimentální prací (která má pochopitelně své meze, jak ostatně autor připomíná - s. 74), je nutno ocenit.

Pokud jde o možné připomínky, chci se vyjádřit zvláště k některým k pasážím obsaženým v kapitole věnované stylu a stylovým faktorům. Bylo by myslím vhodné připomenout, že obecná definice stylu, jak je uvedena na s. 72, je pouze jedna z mnoha možných (v moderním českém kontextu se opírá o pojetí B. Havránka), a zdůvodnit volbu právě tohoto vymezení. Dále: toto vymezení už samo o sobě je vlastně procesuální – vymezení procesuální vrstvy v jeho rámci by tedy bylo zapotřebí podrobněji okomentovat. Nabízí se také otázka, jak, resp. zda vůbec lze tuto procesuální vrstvu sledovat, podobně jako zda lze koncepčně řešit působení stylových faktorů – to už ovšem s deklarovaným tématem práce přímo nesouvisí a je to spíše otázka specializovaných stylistických zkoumání.

Pokud jde o literaturu v této části využitou, je vhodné připomenout, že pojetí výkladů v ní obsažených může být v některých případech kromě dobového stavu poznání motivováno i specifickým zaměřením těchto prací – například Hubáčková *Učebnice stylistiky* (1987) je určena studentům učitelství pro 1.-4. ročník základní školy, Chloupkova *Knížka o češtině* (1974) je koncipována jako popularizační práce, u Mistríkova *Štylistiky slovenského jazyka* se nabízí otázka, proč raději nevyužít jeho syntetickou monografii *Štylistika* (1. vyd. 1985).

V souvislosti s citovanou literaturou je rovněž zapotřebí upozornit, že práce S. Barona Cohena z let 1987 a 1996 (zmiňované na s. 80 a 83) nejsou uvedeny v závěrečném soupisu literatury (práci z r. 1996 lze najít ve stručném seznamu připojeném k tezím).

Při obhajobě by podle mne bylo možné podrobněji diskutovat např. právě o stylových faktorech a o možnostech konkrétního zkoumání jejich vlivu, o místě synestézie v uvažovaném pojetí teorie psaného jazyka a také o možném postupu další práce, směřující k vytvoření teorie psaného jazyka, i s vědomím, že půjde o jeden z možných přístupů k této problematice.

Závěrem lze konstatovat, že deklarovaného cíle disertační práce bylo podle mého názoru dosaženo, oceňuji rovněž srozumitelnost a přesvědčivost autorových formulací, ohled na čtenáře, pokud jde o poskytnutí překladů citovaných anglických pasáží, a pečlivou grafickou úpravu (ojedinělé odchylky se vyskytují např. na s. 27, 48, 63); práci Mgr. Chromého považuji za velice kvalitní a svědomitě zpracovanou, a proto ji doporučuji k obhajobě.

PhDr. Michal Křístek, M.Phil., Ph.D.

Ústav českého jazyka

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

Brno 24. ledna 2011